

KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÚ

FEHÉR BOT ALAPÍTVÁNY

4087 HAJDÚDOROG

NÁNÁSI U. 4.

Telefon: 06/52 389-246

A LÁTÁSSÉRÜLTEK ELEMI REHABILITÁCIÓS KÖZPONTJA

SZAKMAI PROGRAMJA

2007.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS

I. Fejezet

ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK

- 1.1. Az elemi rehabilitációs központ neve, székhelye, telephelye és elérhetőségei
- 1.2. Az Elemi Rehabilitációs Központ célja
- 1.3. A központ feladatai
- 1.4. A rehabilitációs központ szerepe
- 1.5. Az ellátottak köre
- 1.6. Az ellátás igénybevételének módja és feltételei

II. Fejezet

A REHABILITÁCIÓS KÖZPONT SZAKMAI TEVÉKENYSÉGE

- 2.1. A rehabilitációs szolgáltatások előkészítése
- 2.2. Az elemi rehabilitációs képzés
- 2.3. A megmaradt képességek fejlesztése, segítő pszichoszociális szolgáltatások
- 2.4. A foglalkozási rehabilitáció előkészítése
- 2.5. Az elemi rehabilitációs tanfolyam időtartama
- 2.6. Közösségi és kulturális szolgáltatások
- 2.7. Az utógondozás

III. Fejezet

A SZOLGÁLTATÁSOK BIZTOSÍTÁSÁNAK RENDJE

- 3.1. Rehabilitációs központ jogállása
- 3.2. Szolgáltatások biztosításának módszerei
- 3.3. Az ellátottak és a szolgáltatást végzők jogainak védelmével kapcsolatos szabályok
- 3.4. A szolgáltatásról szóló tájékoztatás helyi módja
- 3.5. A szolgáltatásokat nyújtó személyek

Ezen szakmai program az alábbi jogszabályok alapján készült:

Szt.: 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról

R.: 188/1999. (XII. 16.) Korm. rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és a falugondnoki szolgálat működésének engedélyezéséről, továbbá a szociális vállalkozás engedélyezéséről és gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Eir.: 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről

A Fehér Bot Alapítvány által létesített és működtetett Látássérültek Elemi Rehabilitációs Központja alapvetően megfelel a Szt. 74. § és a Vhr. 68. § - 73. § -ai rendelkezései szerint működő fogyatékosok rehabilitációs intézménye követelményrendszerének.

Eltérések főként az alábbi vonatkozásokban jelentkeznek:

- a) a Látássérültek Elemi Rehabilitációs Központja alapvetően nem bentlakásos intézmény, a rehabilitációt elősegítő szolgáltatásait főként ambuláns formában biztosítja;
- b) az intézmény nem igényel tartós bentlakást vagy tartós bejárást sem, mert a rehabilitációs folyamat általában néhány hónap alatt sikeresen befejezhető;
- c) az intézményben kizárólag a felnőtt korú látássérültek rehabilitációjának elősegítése történik, nem folyik ápolási, illetve gondozási tevékenység;
- d) az intézmény egyes szolgáltatásait az intézményen kívül, az ellátott lakásán illetve egyéb helyszíneken biztosítja;
- e) a rehabilitációs folyamat során a családtagok aktív résztvevők lehetnek;
- f) az intézmény tevékenységét a kórházak szemészeti osztályai, a szemészeti szakrendelések, a látássérültek érdekvédelmi szervezetei és a támogató szolgálatok partnerekként közvetlenül segítik;

- g) az intézményben az Szt. 74.§- tól eltérően általában nem kerül sor az ellátottak foglalkoztatására.

A Fehér Bot Alapítvány által fenntartott Látássérültek elemi rehabilitációs központjának a feladata az intézményi ellátást igénybe vevő látásfogyatékos személy önálló életvezetési képességeinek kialakítása, illetve helyreállítása, fejlesztése, foglalkozási rehabilitációjának elősegítése továbbá a társadalomba történő be-, illetve visszailleszkedésének támogatása és az utógondozás megszervezése.

Az Elemi Rehabilitációs Intézmény az ellátottak részére az oktatás, a képzés, a képességfejlesztés valamint a pszichés, a mentális, a szociális állapot vonatkozásában, a rehabilitáció több területén, együttesen zajló, komplex, átfogó segítséget biztosít.

Ezen szakmai program a Vhr. 5/A. § (1) bekezdésének rendelkezéseit figyelembe véve az alábbiakat tartalmazza:

- a) a szolgáltatás célját, feladatát,
- b) az ellátottak körét,
- c) a feladatellátás szakmai tartalmát, módját, a biztosított szolgáltatások formáit, körét, időtartamát;
- d) az ellátás igénybevételének módját,
- e) a rehabilitációs és fejlesztési feladatok jellegét, tartalmát,
- f) az ellátottak és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelmével kapcsolatos szabályokat,
- g) az intézményre vonatkozó szakmai információkat, így különösen a személyes gondoskodást végző személyeknek a létszámát, és szakképzettségét a szervezeti és

működési szabályzatban meghatározott szervezeti rendnek megfelelő bontásban.

I. Fejezet

ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK

1.1. A Kiemelkedően Közhasznú Fehér Bot Alapítvány által 2006. október 21. napján létesített rehabilitációs központ

Neve: Látássérültek Elemi Rehabilitációs Központja

Székhelye: Debrecen Eötvös u. 22.

Telefonszáma: 06/52 321-145

Telephelye: 4400 Nyíregyháza Sóstói u. 29.

Telefon: 42/ 788-297

A központ vezetője: 06/30 436-8295

A debreceni csoport vezetője: 06/30 694-5671

A nyíregyházi csoport vezetője: 06/30 694-5672

1.2. AZ ELEMI REHABILITÁCIÓS KÖZPONT CÉLJA

A LÁTÁSSÉRÜLTEK ELEMI REHABILITÁCIÓS KÖZPONTJA (a továbbiakban: rehabilitációs központ) célja a látássérült személy önrendelkezésén alapuló önálló életvitelének, esélyegyenlőségének és társadalmi integrációjának az elősegítése.

A rehabilitációs központ fontos célja, hogy a kliensek és családtagjaik a lakóhelyükhöz lehető legközelebb vehessék igénybe az elemi rehabilitációs szolgáltatásokat.

1.3. A REHABILITÁCIÓS KÖZPONT FELADATAI

A rehabilitációs központ feladata az intézményi ellátást igénybe vevő felnőtt korú látássérült személy önálló életvezetési képességeinek kialakítása, illetve helyreállítása, fejlesztése, foglalkozási rehabilitációjának előkészítése továbbá a társadalomba történő be-, illetve visszailleszkedésének támogatása és az utógondozás megszervezése.

Az intézmény az ellátottak részére az oktatás, a képzés, a képesség fejlesztés valamint a pszichés, a mentális, a szociális állapot vonatkozásában, a rehabilitáció több területén, együttesen zajló, komplex, átfogó segítséget biztosít.

1.4. A REHABILITÁCIÓS KÖZPONT SZEREPE

A rehabilitációs központ alapvető szerepe, hogy az ellátási területén élő látásfogyatékos személyek részére elemi rehabilitációjuk elősegítéséhez szükségleteiknek és igényeiknek megfelelő speciális szolgáltatásokat biztosítja.

A központ szolgáltatásai hiánypótló jellegűek, mivel 2006. évig Magyarországon vidéken ilyen intézmény nem működött.

1.5. AZ ELLÁTOTTAK KÖRE

Az elemi Rehabilitációs központ szolgáltatásait az ellátási területén élő valamennyi felnőttkorban látássérülté vált személy igénybe veheti.

A központ ellátási területe:

Hajdú-Bihar megye,

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye.

Ha a központ kapacitása lehetővé teszi, az ellátási területével szomszédos három megyéből is fogadhat ügyfeleket.

Az alapítvány elnökének hozzájárulásával, korlátozott számban az Észak-Alföldi Régióval szomszédos szlovák, ukrán és román régiókból is fogadhatók látássérültek.

1.6. AZ ELLÁTÁS IGÉNYBEVÉTELÉNEK MÓDJA ÉS FELTÉTELEI

A látássérült személy a rehabilitációs központ szolgáltatásait írásbeli kérelemben igényelheti. A szolgáltatások biztosításáról a központ vezetője egyszerűsített előgondozás alapján dönt.

Az elutasító határozat ellen annak kézhezvételétől számított 15 napon belül a kérelmező az alapítvány elnökénél panaszt emelhet.

Az elemi rehabilitációs szolgáltatások biztosításának feltétele, hogy a látássérült személy:

- a jogosultság fennállását (a legalább 67 százalékos mértékű látás- csökkenést) igazolja,
- a nyilvántartáshoz szükséges adatokat rendelkezésre bocsátja,
- a szolgáltatások biztosítására megállapodást kössön.

A rehabilitációs központ az igények kielégítése során elsőbbségben részesíti azokat a személyeket, akik azonnali segítségre szorulnak, vagy a látássérülés mellett más fogyatékoság is nehezíti életüket, illetve akik magányosan élnek.

A rehabilitációs központ és a szolgáltatást igénybevevő közötti kapcsolattartás elsősorban a személyes kapcsolaton alapul.

Munkatársaink természetesen telefonon és e-mailben is rendelkezésre állnak, a szükséges felvilágosítást biztosítják.

II. FEJEZET

AZ ELEMI REHABILITÁCIÓS KÖZPONT SZAKMAI TEVÉKENYSÉGE

2.1. A REHABILITÁCIÓS SZOLGÁLTATÁSOK ELŐKÉSZÍTÉSÉVEL KAPCSOLATOS FELADATOK

Az elemi rehabilitációs központ szolgáltatásainak eredményessége érdekében alapos előkészítő munkát végez az alábbi feladatok ellátásával:

- a) a célcsoport felkutatása, az érdeklődők előzetes tájékoztatása, a 9/199. (XI. 24.) SzCsM rendelet 1. számú melléklete szerinti kérelmek átvétele;
- b) a kérelmek elbírálása egyszerűsített előgondozás alapján, írásbeli értesítés a döntésről a 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet mellékletei szerinti formában;
- c) részletes tájékoztatás, a Szt. 94/D szerinti megállapodás megkötése;
- d) regisztráció, a törzslap kitöltése a 9/1999. (XI. 24.) SzCsM rendelet melléklete szerinti formában;
- e) a képességek felmérése:
 - funkcionális látásvizsgálattal,
 - pálya- és munka-alkalmassági vizsgálattal,
 - egyéb alkalmas módszerekkel;
- f) a mentális és pszichés állapot vizsgálata;

g) egyéni fejlesztési terv készítése.

A Vhr. 12. § (1) bekezdése alapján az egyéni fejlesztési terv tartalmazza:

- a) az ellátást igénybe vevő állapotának leírását és az abban bekövetkezett változást, az egyéni fejlődést,
- b) az egyénileg szükséges külön szolgáltatásokat, pedagógiai, mentális, egyéb segítségnyújtási feladatokat, azok időbeli ütemezését, a foglalkoztatásban való részvételt,
- c) a hiányzó, vagy korlátozottan meglévő személyes funkciók helyreállítása, pótlása érdekében teendő intézkedéseket,
- d) a konfliktushelyzetek kezelésének, megoldásának módjait;
- e) szükség szerint az új szolgáltatás vagy az új ellátási forma igénybevételére való felkészítést.

Rendkívül fontos, hogy a célcsoporthoz tartozó személyek látásvesztésüket követően mielőbb értesüljenek szolgáltatásainkról. Ennek érdekében:

- a látássérültek egyesületei és támogató szolgálatok útján szórólapokat terjesztünk,
- hirdetéseket teszünk közzé az újságokban és az elektronikus médiában,
- rendszeresen tájékoztatjuk a látássérülteket az alapítvány lapjában, a HAJDÚSÁGI SORSTÁRSÁK című folyóiratban;
- a látássérültek ellátásával foglalkozó intézményekben (a szemészeti klinikákon, kórházak szemészeti osztályain, szemészeti szakrendeléseken) plakátokat, szórólapokat és egyéb tájékoztató anyagokat helyezünk ki,
- támogató szolgálatok részére megyei fórumokat rendezünk,
- látássérültek és családtagjaik részére kistérségi tájékoztatókat szervezünk,

- az alapítvány honlapján és partnereink honlapjain közleményeket teszünk közzé,
- részletes információt tartalmazó kiadványt jelentetünk meg.

A megállapodás megkötése előtt ügyfeleink számára részletes tájékoztatást adunk

- a szakmai program és a képzési terv tartalmáról,
- a szolgáltatás igénybevételének módjáról (ambuláns, vagy bent lakásos, illetve ezek kombinációs lehetőségéről)
- a kiegészítő szolgáltatásokról (étkezési, szállás, kísérés, szállítás lehetőségeiről)
- a személyes adatok kezeléséről,
- az intézmény házirendjéről,
- a rehabilitációs folyamat minden olyan körülményéről, amelynek az adott személy esetében nyilvánvalóan jelentősége van.

Az előkészítő szakaszban tájékoztatjuk a közeli hozzátartozókat, hogy az ellátottal együtt, vagy nélküle is részt vehetnek a rehabilitációs képzés előadásain és gyakorlati oktatásain. Ezen lehetőség elsősorban az ellátottal egy háztartásban élő családtagokat illeti meg.

2.2. AZ ELEMI REHABILITÁCIÓS KÉPZÉS

Az elemi rehabilitációs képzés keretében moduláris rendszerben az alábbi oktatásokat végezzük:

a) A jogi ismeretek bővítése

A fogyatékos emberek a társadalom egyenlő méltóságú, egyenrangú tagjai, akik a mindenkit megillető jogokkal és lehetőségekkel csak jelentős nehézségek árán, vagy egyáltalán nem képesek élni. (1998. évi XXVI. TV preambuluma)

Ennek a modulnak az a célja, hogy a felnőttkorban látássérültté vált személy

megismerhesse a fogyatékos emberekre vonatkozó speciális jogszabályi rendelkezéseket, és megtanulja a jogait gyakorolni, hivatali ügyeit intézni.

A fogyatékossgal kapcsolatos jogi alapismeretek oktatása keretében elsősorban az alábbi jogszabályokat ismertetjük:

- az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló törvény
- a fogyatékos személyek jogairól és esély-egyenlőségük biztosításáról szóló törvény
- az új Országos Fogyatékos-ügyi Programról szóló Országgyűlési Határozat,
- a súlyos fogyatékossg minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékossgai támogatás folyósításának szabályairól szóló kormányrendelet,
- a mozgásában korlátozott személy parkolási igazolványáról szóló kormányrendelet;
- a látássérülteket megillető utazási és egyéb kedvezményekről szóló rendeletek.

A jogi ismeretek bővítése érdekében a társadalombiztosítási és szociális ellátásokról szóló alábbi jogszabályok fontosabb rendelkezéseit oktatjuk:

- a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény,
- a szociális igazgatásról és a szociális juttatásokról szóló törvény.

Közismert, hogy a fogyatékos emberek, így a látássérültek is nehezen tudják jogaikat érvényesíteni. Erre tekintettel a jogi oktatás keretében külön foglalkozunk azokkal a szervezetekkel, amelyek a jogérvényesítésben a látássérültek segítségére lehetnek.

Ezek a következők:

- a látássérültek érdekvédelmi szervezetei,
- az ingyenes jogsegély-szolgálatok,

- a támogató szolgálatok.

b) A tájékozódás és közlekedés tanítása

Köztudott, hogy a szem a legfontosabb érzékszervünk. A környezetünkől érkező információk és jelzések 75- 80% - át szemünkön keresztül fogadjuk. Ha a szemünk károsodik, az információ-felvétel korlátozottá válik, illetve a vizuális információ felvétel meg is szűnhet. Ennek következtében akadályozottá válik a környezettel való kapcsolattartás, többek között a biztos és önálló helyváltoztatás is.

Helyváltoztatás alatt értendő minden szituáció a zárt helyiségben való kiigazodástól kezdve egészen a közlekedési eszközök használatával városból városba való utazásig.

Egy vak ember akkor tud önállóan közlekedni, ha képes a környezetéről elegendő információt gyűjteni és ezeket felhasználni balesetek elkerülésére és céljai nagyobb fáradtság nélküli elérésére.

Az elemi rehabilitáció során a mozgástréning célja a vak és látássérült ember biztonságos, önálló közlekedési képességének kialakítása, mely lehetőséget teremt az önálló életvezetésre, a teljesebb társadalmi beilleszkedésre.

A tanítás a rehabilitációs központban egyéni foglalkozás keretében történik, az adott ember személyiségét, képességeit, igényeit figyelembe véve. A tréning fokozatosan egymásra épülő, egyre nehezedő feladatokból áll.

A tájékozódás és közlekedéstanítás

- zárt és nyílt térben,
- vezetővel vagy önállóan,
- bot előtti technikákkal,
- hosszú bottal (bot-technikák) oktatásával,
- a közlekedési eszközök használatának tanításával történik.

A tájékozódás és közlekedés oktatása három szakaszra osztható.

Az elsőben a látássérültek a környezeti és térbeli fogalmakkal, valamint azokkal a meghatározott készségekkel foglalkoznak, amelyekre a csökkent látóknak ahhoz van szükségük, hogy ismerős zárt helyi környezetekben közlekedhessenek. Ebben a szakaszban tanulják meg a látó vezető segédletével történő közlekedést. Megismerkednek a segítség nélküli sétához szükséges eljárásokkal, önmegóvási módszerek használatával egybekötve.

A második szakaszban a fehérbot használatára különféle ismert és ismeretlen bel- és kültéri felállásokban kerül sor.

A harmadik szakaszban a speciális helyzetekre vonatkozó eljárások kerülnek ismertetésre. E helyzetek érintik a mozgólépcső, lift és forgóajtó használatot; a kedvezőtlen időjárási feltételek alatti közlekedést; a különféle nyilvános közlekedési eszköz használatot; és a speciálisan látáscsökkenetek számára kialakított elektronikus segédeszközök használatát. Ebben a szakaszban nyer teret a számos hosszúbot típusal való megismerkedés, ideértve az összehajtható vagy összecusukható botok ismeretét is.

A közlekedés oktatása az ügyfél lakóhelyén a legfontosabb útvonalak betanításával fejeződik be.

c) Az életvitelt segítő eszközök használatának tanítása

Ha a vak és gyengénlátó emberek segédeszközeiről beszélünk, akkor két csoportot célszerű megkülönböztetni:

Az első csoportba tartoznak az olyan segédeszközök, amelyeket elsősorban a látásfogyatékossgal élők számára fejlesztettek ki, ezek olyan eszközök, amelyekre egy ép embernek nincs szüksége.

Ilyen eszközök pl. a fehérbot, a Braille írógép, a Braille billentyűzet, a képernyőnagyító, a képernyőolvasó, az Optacon.

A második csoportba az olyan eszközök tartoznak, amelyeket nem vakok és gyengénlátók számára fejlesztettek ki, de látássérültek számára jól használhatók, vagy kis átalakítással

jól használhatóvá tehető különböző célokra.

Ilyen eszközök a számítógépek, az okos telefonok, magnetofonok, MP3 lejátszók, digitális hangfelvevők.

Az elemi rehabilitációs képzés során mindkét csoportba tartozó segédeszközöket bemutatjuk.

A képzésnek ebben a moduljában a látássérült személyek megtanulják használni azokat a segédeszközöket, amelyek elősegíthetik önálló életvitelüket.

Ezek az eszközök főként az alábbiak:

- kézi és asztali nagyítók,
- beszélő és pontjelzésű órák,
- abakusz, számológépek,
- beszélő diéta- konyha- és személymérleg;
- beszélő lázmérő,
- beszélő vércukorszintmérő,
- beszélő vérnyomásmérő,
- beszélő színérzékelő
- pontjelzésű vonalzó és mérőszalagok.

A többi segédeszköz bemutatása és használatuk betanítása a mindennapos tevékenységek újra tanulása, a kommunikációs és számítástechnikai eszközök használatának oktatása, illetve a művelődési, sport és szabadidős tevékenységek oktatása során történik.

d) A mindennapos tevékenységek újratanítása

Ez a modul a látássérültek elemi rehabilitációs képzésének kulcsfontosságú része, azoknak a tevékenységeknek az újratanulását jelenti, amelyek a látássérült személyek számára az önellátáshoz és a családtagok ellátásához szükségesek a biztonságos és önálló életvitel szempontjából.

Ezek főként a következők:

Személyes higiénia biztosítása:

- mosakodás, fürdés,
- hajmosás és hajszáritás,
- körömvágás,
- borotválkozás,
- fogmosás stb.

Önellátás:

- a személyes használati tárgyak rendszerezett kezelése,
- öltözködés,
- étkezés;
- gyógyszerek bevétele,
- sérülések ellátása.

Háztartásvezetés:

- bevásárlás, a pénzürmék és papírpénzek kezelése,
- élelmiszerek tárolása,
- sütés és főzés, mosogatás;

- mosás, teregetés,
- vasalás, ágyneműcsere;
- takarítás,
- a lakásban jelentkező kisebb szerelési, javítási munkák elvégzése.

Fontos követelmény, hogy a látássérült személy megtanulja a háztartási gépek és berendezések balesetmentes használatát, valamint az önellátás és háztartásvezetés tevékenységének balesetmentes végzését.

e) Braille- írás és olvasás tanítása

Ebben a modulban, a képzésben résztvevők megtanulják a Braille pontírás jelkészletének írását és olvasását.

A pontírás oktatása során a Braille-táblával való írás elsajátítása nem kötelező, de ajánlott.

A Braille-írás oktatásánál elsősorban a pontírógépet használjuk.

A pontírás oktatásához kapcsolódva szükség esetén mód van a helyesírás tanítására is.

Az ellátottak számára bemutatjuk a Braille-írás alkalmazási területeit.

f) Kommunikációs és számítástechnikai eszközök használatának tanítása

A modern kommunikáció fontos eszköze a telefon. A képzés során a felnőttkorban látásukat veszített személyek számára nagyon fontos, hogy a telefon, a mobil telefon használatát jól elsajátítsák. A közvetlen telefonos beszélgetés mellett az ügyfeleknek meg kell tanulniuk

- a segélyhívószámok használatát,
- a telefonszámok nyilvántartását Braille írásban, magnetofonszalagon, vagy számítógépen,
- a telefonüzenetek lekérdezésének módját,
- faxok küldését.

Az ügyfelek megismerkedhetnek olyan telefonkészülékekkel is, amelyeket kifejezetten látássérült személyek számára gyártanak.

E tevékenységi körbe tartozik az írott/nyomtatott kommunikáció adaptációját lehetővé tevő eszközök (nagyító készülékek/olvasó TV, stb.) használatának oktatása is.

A számítástechnika tanítása során elsődleges cél:

- a megváltozott érzékelési, észlelési készségek és képességek mellett használható segédsoftverek (képernyőolvasó, nagyító, stb. programok) és a Windows operációs rendszer alapfunkcióinak a megismertetése,
- a szövegszerkesztés, Internet használat alapszintű elsajátítása,
- a látássérültek számára fontos hardverek (lapolvasó, nyomtató, stb.) használatának oktatása.

Az elemi rehabilitációs képzés keretében csak alapfokú számítástechnikai oktatás folyik. Az alapítvány a látássérült ügyfelei számára, komolyabb számítástechnikai ismereteket az elemi rehabilitációs tanfolyam befejezése után a foglalkozási rehabilitációs központjában biztosít.

A számítástechnika illetve a szövegszerkesztés oktatásához gépírás és helyesírás tanítása is kapcsolódhat.

g) A látássérültek számára rendelkezésre álló integrált és speciális művelődési, sport és szabadidős lehetőségek ismertetése, bemutatása.

Ebben a modulban - a felnőttkorban látássérültté vált személyek - megismerkedhetnek:

- a látássérültek kulturális és szabadidős szervezeteivel (klubok, művészeti csoportok stb.),
- a hagyományos és elektronikus hangos-könyvtárakkal,

- a Braille könyvtárral,
- a látássérültek számára megjelenő sík és pontírású, illetve elektronikus folyóiratokkal,
- a látássérültek sportolási lehetőségeivel (csörgőlabda, vakos asztalitenisz, teke, sakk stb.) valamint a látássérültek sportegyesületeivel,
- a látássérültek számára balesetmentesen használható testedzést biztosító eszközök (szobakerékpár, futópád stb.) használatával, a vakok játékaival (vakos dominó, kártya, bűvös kocka, túskejáték stb.).

Ebben a modulban tanulják meg a látássérültek a művelődés és a szabadidő hasznos eltöltéséhez szükséges eszközök:

- rádió, televízió,
- audio- és videomagnó,
- dvd lejátszó stb. használatát.

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy az elemi rehabilitációs képzés során a látássérültek megismerkedjenek a művelődés, a kulturális és szabadidős programok integrált formáival. Megtanulják a mindenki számára rendelkezésre álló lehetőségek vakon, illetve látássérültként történő használatát. Bemutatunk vakügyi eszközökkel felszerelt városi könyvtárakat és tapintható múzeumi kiállításokat.

A tanfolyam időtartama alatt színház és hangverseny látogatást, illetve más integrált programokat szervezünk.

2.3. A MEGMARADT KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE, PSZICHOSZOCIÁLIS SEGÍTSÉG NYÚJTÁSA

Az elemi rehabilitációs tanfolyam egyik fontos feladata a megmaradt készségek és képességek feltárása, illetve egyéni szükségletek alapján fejlesztése. Az alapkészségek, mint a nagy-, és finommotoros mozgás, a kommunikációs és szociális készségek felmérése fontos, mert az elemi rehabilitáció során ezekre támaszkodva tervezhetjük személyre szabottan a rehabilitációs munkát.

A különböző képességek, készségek megfelelő fejlesztésével pedig gyorsíthatjuk, könnyíthetjük a folyamatot.

Egy példa: a kézügyesség, ami a finommotoros mozgások egyik legfontosabbika, felmérése, illetve fejlesztése, azért célszerű, mert jó kézügyességgel várhatóan hamarabb és jobban el tudja sajátítani valaki a személyi higiénés tevékenységeket is.

A látásmaradvány hatékonyabb felhasználása érdekében funkcionális látásvizsgálatot és funkcionális látástréninget szervezünk.

A funkcionális látásvizsgálat keretében, a szakember a meglévő látásműködés teljes felmérését elvégzi protokoll szerinti kikérdezés és eszközök használatával történő próbák segítségével. Minőségi szempontokkal írja le a funkciók működését, és javaslatot tesz eszközök használatára, megtanulására.

A funkcionális látástréning keretében a látás jobb kihasználását lehetővé tevő technikák megtanítása (távoli, féltávoli, közeli) történik.

Az elemi rehabilitációs tanfolyamok során a látásmaradvány hasznosításának oktatása mellett más képességek (hallási figyelem, tapintás, kézügyesség stb.) fejlesztését is segítjük.

A képességek, készségek fejlesztése nem csak az elemi, hanem a foglalkozási rehabilitációhoz is kapcsolódik, amely az elemi rehabilitációra épülve egy komplex rehabilitációs folyamatot alkot. Ennek végső célja a látássérült személyt reintegrálni a nyílt munkaerőpiacra, hogy visszakapja méltó helyét a társadalomban.

A vizuális érzékelésben bekövetkező nagymértékű változás bio-, pszicho-, és szociális egyensúlyvesztést eredményez.

Bio-, mert a szem biológiai apparátusa sérül. Szocio-, mert a korábbi interperszonális kapcsolatok megváltoznak, a szociális környezet új feltételekkel találja magát szembe. Pszicho-, mert az addigi alkalmazkodási módok, megküzdési stratégiák, viselkedési sémák nem alkalmazhatók, vagy nem kellő mértékben hatékonyak.

Az elemi rehabilitációs tanfolyamokon az oktatási feladatok teljesítését és a szociális, kommunikációs fejlesztéseket az alábbi pszichoszociális tevékenység segíti:

a) mentális és pszichológiai segítség

Az egészséges ember fizikai és mentális szinten is egyensúlyban van. A látás teljes elvesztése vagy hirtelen bekövetkező látásélesség csökkenés az ember számára igen nehéz élethelyzetet teremt.

Ez a helyzet a legtöbb egyén számára egyedül nehezen vagy egyáltalán nem megoldható problémákat jelent. Az elemi rehabilitáció egyik célja, hogy ügyfeleinket segítsük gyorsabban alkalmazkodni új élethelyzetéhez és abban, hogy a felmerülő problémákkal, akadályokkal hatékonyan meg tudjon küzdeni.

Sok esetben számolni kell a krízisállapot kialakulásával. Az elemi rehabilitáció során célunk a krízis helyzet megoldásában való segítség krízisintervencióval és szükség esetén krízisterápiával. Első lépés ilyenkor megnyerni az egyént az együttműködésre a kliens jogait tiszteletben tartva.

b) önismereti-, motivációs- és konfliktuskezelő tréningek

A fogyatékkal élő személyeknél gyakoriak az önértékelési problémák, így az elemi rehabilitáció során szükséges a reális önértékelés kialakítása. Ez azért fontos, mert a mindennapi élet kihívásaival való küzdelemben akadályozó tényező, ha az egyén nem bízik, illetve nem hisz saját képességeiben. Kis százalékban előfordul az is, hogy az egyén túlértékeli képességeit, ami szintén veszélyeztetheti sikeres életvitelét.

Az önértékelésünkben nagy szerepet játszik az énképünk minősége. A látás elvesztése legtöbbször negatív irányban hat az egyén énképére. A rehabilitáció során egy új, reális, pozitív énkép kialakításában kell segíteni a hozzánk fordulókat.

Az egyéni fejlesztési tervek alapján ügyfeleink részére önismereti-, motivációs- és konfliktuskezelő tréningeket szervezünk.

c) Rehabilitációs, életviteli és életmód tanácsadás

Az életvezetés olyan szemléletformáló, fejlesztő rendszer, amely az egyénnel életterületeinek széleskörű fejlesztésére foglalkozik. Tudatosít, növeli a befolyásunkat élethelyzeteink, életmódunk, "sorsunk" fölött, segít célokat találni, azokat elérni és segít abban is, hogy a legtöbbet hozzuk ki az életünkből és önmagunkból.

d) Célzott szociális és kommunikációs készségfejlesztő tréning

E tevékenység a szociális- és (elsősorban) kommunikációs készségek fejlesztését célozza a látássérült személyek számára adaptált módszerek alkalmazásával. Lehetőséget teremt a meglévő szociális- és kommunikációs képességek megtapasztalására, megismerésére, újragondolására és gyakorlására csoporthelyzetben.

A megszerzett tapasztalatok a résztvevők önismeretét fejlesztik, megalapozva ezzel az új kompetenciák kialakításának és viselkedés szintű beépítésének lehetőségét.

2.4. A FOGLALKOZÁSI REHABILITÁCIÓ ELŐKÉSZÍTÉSE

Fehér Bot Alapítvány külön Foglalkozási Rehabilitációs Központot működtet, ezért az elemi rehabilitációs tanfolyamok keretében csak szűk körben - elsősorban motivációs célokból - foglalkozunk a foglalkozási rehabilitációval.

Az elemi rehabilitációs tanfolyam keretében:

- tájékoztatást adunk a foglalkozási rehabilitációs tanfolyamokról,
- a látássérültek által nagyobb nehézség nélkül betölthető munkakörökről;
- ismertetjük a látássérültek számára rendelkezésre álló képzési-, és munkavállalási lehetőségeket,
- látogatást szervezünk látássérülteket foglalkoztató szervezetekhez,
- bemutatjuk és oktatjuk a kisebb kerámia tárgyak, lábtörlők készítésének technikáját.

2.5. AZ ELEMI REHABILITÁCIÓS TANFOLYAM IDŐTARTAMA

- a) A rehabilitációs szolgáltatások előkészítése (adminisztráció, képességek felmérése stb.), az egyéni fejlesztési terv elkészítése általában 20 órát vesz igénybe.
- b) A képzés tervezett időtartama

Az elemi rehabilitációs képzés átlagos óra szükségletét az alábbiakban határozzuk meg:

- jogi ismeretek bővítése: 10 óra,
- tájékozódás- és közlekedéstanítás: 60 óra,
- életvitelt segítő eszközök használatának tanítása 30 óra,
- a mindennapos tevékenységek újratanítása, gyakoroltatása: 60 óra,
- Braille-írás és olvasástanítás: 30 óra,
- kommunikációs és számítástechnikai eszközök használatának tanítása: 60 óra,
- a látássérültek számára rendelkezésre álló integrált és speciális művelődési-, sport- és szabadidős lehetőségek ismertetése, bemutatása: 30 óra.

A képzés óraszükséglete összesen: 280 óra;

Az óra szükségletek az egyéni fejlesztési tervek függvényében a fentiektől eltérően is alakulhatnak.

- c) A megmaradt képességek fejlesztése és a pszichoszociális szolgáltatások biztosítása általában 30 órát igényelnek.
- d) E szolgáltatási csoportban is az egyéni szükségletek határozzák meg a szolgáltatások tényleges időtartamát.
- e) A foglalkozási rehabilitáció előkészítése az elemi rehabilitációs tanfolyam

keretében 20 órát vesz igénybe.

A hatvan évnél idősebb ügyfelek esetében ez a szolgáltatás már szükségtelen, így esetükben e címen szolgáltatási óra szükséglet sem merül fel.

Az elemi rehabilitációs tanfolyamok időtartama az a) - d) pontokban részletezett átlagos óraszükségletek figyelembevételével 350 órára tervezhetőek.

A tanfolyamok időtartama napi 6-8 órás képzés, foglalkozás esetén általában két hónap. Az egyéni fejlesztési tervtől függően egy - egy látássérült részére nyújtott szolgáltatások mennyisége 150 órától- 400 óráig terjed.

Az esetek többségében 250-300 óra szükséges az elemi rehabilitáció biztosításához.

2.6. KÖZÖSSÉGI, KULTURÁLIS, SPORT ÉS SZABADIDŐS PROGRAMOK SZERVEZÉSE

A rehabilitációs központ ügyfelei és volt ügyfelei egyaránt látogathatják azokat a rendezvényeket, amelyeket az elemi vagy a foglalkozási rehabilitációs központ szervez támogató szolgálatok közreműködésével.

E programok közül most csak néhányat emelünk ki:

a) Eötvös Páholy

Az alapítvány által létesített foglalkozási rehabilitációs központ 2005. tavaszától havonta "Kulturális és közéleti Fórumot" szervez. Korábban az intézménynek helyt adó épület utcájáról "Andaházy Esték" címmel, jelenleg a mostani székhely címéről "Eötvös Páholy" néven kerül sor havonta a rendezvényre.

A rendezvénysorozat keretében vendégünk volt háziorvos, szemész szakorvos, pszichológus, Debrecen Város Önkormányzatának mindhárom alpolgármestere, a város

rendőrfőkapitánya, a Csokonai Színház több művésze, a Vakok Szövetsége Országos Központjának szolgáltatási csoportjai.

A meghívottak kiválasztásánál figyelembe vesszük a rehabilitációs központ ügyfeleinek kívánságait is.

b) Debrecen nevezetes középületei

A rehabilitációs központ szervezésében a látássérültek csoportosan sorra látogatják Debrecen nevezetes középületeit és megismerhetik azok belső elrendezését, az egyes épületrészek díszítéseit és funkcióit. Az épületeket az ott dolgozó személyek, mint idegenvezetők mutatják be, akik beavatnak bennünket az épületek történetébe is.

Ezek a látogatások a későbbiek során megkönnyítik az épületben ügyfélként történő tájékozódást is.

c) Tapintható tárlatok a Déry Múzeumban.

A múzeum munkatársai vállalták, hogy vakok és gyengénlátók számára olyan rendhagyó bemutatókat szerveznek, ahol a régmúlt idők tárgyait (másolatban) kézbe vehetjük, megtapogathatjuk. A tárgyakról megtudjuk, hogy hol és mikor készültek, hogyan kerültek a múzeum kezelésébe.

2.7. AZ UTÓGONDOZÁS

A Vhr. 73. § (1) bekezdése szerint, ha az ellátást igénybe vevő intézményi jogviszonya a sikeres rehabilitáció következtében megszűnt, az intézmény a tanfolyam végétől számított legalább hat hónapig a rehabilitált személy utógondozását végzi.

Utógondozás a rehabilitált személy intézmény elhagyását követő állapotának figyelemmel kísérése, különös tekintettel a lakókörnyezetébe történő beilleszkedésében, a munkavégzéssel, életkörülményeivel, napi ritmusával kapcsolatos problémáinak megoldásában, az egyéni konfliktusok kezelésében történő segítségnyújtás.

Az utógondozás körébe tartozik különösen a rehabilitált személy:

- a) környezetének tájékoztatása az ellátott személy befogadására vonatkozóan,
- b) szükség esetén lakóhelye szerinti alapszolgáltatást nyújtó szociális szolgáltatókkal, intézményekkel való kapcsolatfelvétel,
- c) munkahelyi beilleszkedésének elősegítése,
- d) családja és a b) pont szerinti intézmények részére történő tanácsadás.

Az utógondozást, mint minden más szolgáltatást az ügyféllel közösen, személyre szabottan tervezzük meg. Csak olyan utógondozási tervet valósítunk meg, amellyel az ellátott ügyfelünk egyetért.

III. Fejezet

A SZOLGÁLTATÁSOK BIZTOSÍTÁSÁNAK RENDJE

3.1. A REHABILITÁCIÓS KÖZPONT JOGÁLLÁSA

A rehabilitációs központ az alapítvány részben önálló szervezeti egysége, amely jogi személyiséggel nem rendelkezik.

Az alapítvány szervezeti struktúrájában az elemi rehabilitációs központ helyét az alapítvány Szervezeti és Működési Szabályzata határozza meg.

Az intézmény belső szervezeti rendjét és működésének alapvető szabályait, a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól, és működésük

feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM. rendelet alapján kidolgozott saját Szervezeti Működési Szabályzata határozza meg.

A Vhr. 5/B. önrendelkezéseire figyelemmel az intézmény szervezeti és működési szabályzata tartalmazza:

- a) az intézmény szervezeti felépítésének leírását,
- b) a szervezeti ábrát,
- c) a belső szervezeti tagozódást, a szervezeti egységek megnevezését és feladatkörét,
- d) a szervezeti egységek szakmai együttműködésének, az esetleges helyettesítéseknek a rendjét,
- e) az intézmény irányítási és működési rendjével kapcsolatos kérdéseket, ideértve a munkáltatói jogok gyakorlásának rendjét.

A rehabilitációs központ rendelkezik mindazon szabályzatokkal, amelyeket a Vhr. 1. számú melléklete meghatároz.

3.2. A SZOLGÁLTATÁSOK BIZTOSÍTÁSÁNAK MÓDSZEREI

Az elemi rehabilitációs szolgáltatásokat az alábbi formákban biztosítjuk:

- Bentlakásos
- Ambuláns
- Otthontanítás.

A formák egymással szabadon kombinálhatóak.

Az elemi rehabilitációs képzés elsősorban egyéni oktatás, és esetenkénti csoportfoglalkozás keretében történik, egyes elemei távoktatás formájában is megvalósulhatnak.

Az elemi rehabilitációs szolgáltatások biztosítása során

- a) a gyógypedagógia, a pszichológia és a szociálismunka korszerű módszereit alkalmazzuk;
- b) szem előtt tartjuk, hogy a szolgáltatások biztosítására egyenrangú felek szerződése alapján kerül sor,
- c) az elemi rehabilitációs szolgáltatások igénybevételét az alábbi kiegészítő szolgáltatások segítik:
 - étkezés és szállás biztosítása;
 - személyszállítás és kísérés;
- d) a rehabilitációs folyamatban a családtagok aktív közreműködők;
- e) az előkészítő- és oktatási tevékenység keretében felvett személyes adatokat titkosan kezeljük;
- f) a szolgáltatást nyújtó munkatársak betartják a vonatkozó jogszabályokban, szakmai irányelvekben és a Szociálismunka Etikai Kódexében meghatározott követelményeket.

Az elemi rehabilitációs tevékenységet egy hatékony konzorciumi hálózat segíti. Jelenleg partnereink:

- a debreceni Dr. Kenézy Gyula Kórház Szemészeti Osztálya,
- a nyíregyházi Jósa András Kórház Szemészeti Osztálya,
- a Dr. Kettesy Aladár Általános Iskola és Kollégium Pedagógiai Szakszolgálat,
- a Látássérültek Észak Alföldi Regionális Egyesülete,

- a Vakok és Gyengénlátók Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Egyesülete,
- a Nyírségi Vakok és Gyengénlátók Egyesülete.

A segítő hálózatot folyamatosan fejlesztjük, további egészségügyi, oktatási és szociális szervezetekkel keressük az együttműködés lehetőségét.

Az elemi rehabilitációs tanfolyam végén záró értékelésre kerül sor, melynek keretében az intézmény és az ügyfél egyaránt értékeli a tanfolyam eredményeit.

3.3. AZ ELLÁTOTTAK ÉS A SZOLGÁLTATÁST VÉGZŐK JOGAINAK VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS SZABÁLYOK

- a) A szolgáltatás biztosítása során fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy az ellátásban részesülő személyek emberi és állampolgári jogai ne sérüljenek. A rehabilitációs központ vezetője gondoskodik az emberi és állampolgári jogok érvényesüléséről, az egyén autonómiáját elfogadó, integrációját minden eszközzel segítő, egyéni gondozás biztosításáról.
- b) Az ellátottak, és hozzátartozók részéről jelzett egyéni problémák megbeszélésére soron kívül kell lehetőséget biztosítani.
- c) A több ellátottat érintő jelentősebb felvetések, a rehabilitációs központ működését érintő javaslatok, problémák megoldására intézkedési tervet kell készíteni, a javaslatot tevők bevonásával.
- d) A megvalósításról tájékoztatást kell adni az érintettek részére.
- e) Az ellátottakat a megállapodás megkötésekor tájékoztatni kell a jogi képviselő nevééről és elérhetőségéről;
- f) Ha az ellátásban részesülő személy jogainak, érdekeinek érvényesítésére nem képes, a rehabilitációs központ vezetője intézkedés megtételét kezdeményezi a lakóhely szerint illetékes gyámhivatalnál, a szükséges segítségnyújtás érdekében

felveszi a kapcsolatot az oktatási-, az egészségügyi-, vagy más szociális intézménnyel.

- g) A szolgáltatást igénybevevők és családtagjaik a szolgáltatást nyújtó dolgozóval szemben kötelesek a tisztesség és a jó ízlés szabályai szerint viselkedni.

Abban az esetben, ha az ellátott vagy családtagja a fenti követelménynek nem tesz eleget, a szolgáltatási kapcsolatot meg lehet szakítani, súlyosabb esetben meg kell szüntetni.

3.4. A TÁJÉKOZTATÁS RENDJE

Az elemi rehabilitációs központ vezetője illetve a szolgáltatást végző szakdolgozó köteles a rehabilitációs szolgáltatások iránt érdeklődő személy részére tájékoztatást adni, vagy a megfelelő információkhoz való hozzájutásban segítséget nyújtani.

Az érdeklődő illetve az ellátott személyt tájékoztatni kell:

- a) az elemi rehabilitációs szolgáltatás feltételeiről, az ellátás tartalmáról;
- b) az ellátás igénybevételének módjáról;
- c) az ellátotti jogokról és kötelezettségekről;
- d) a rehabilitációs központ által vezetett személyes nyilvántartásokról.

A tájékoztatás formái illetve eszközei különösen:

- a) személyes megbeszélés,
- b) írásban történő tájékoztatás (egyedi levél, szórólap útján),
- c) kiscsoportos megbeszélés,
- d) a Fehér Bot Alapítvány által kiadott "Hajdúsági Sorstársak" című folyóirat,
- e) helyi újság illetve rádió és televízió.

3.5. A SZOLGÁLTATÁSOKAT VÉGZŐ SZEMÉLYEK

A Látássérültek Elemi Rehabilitációs Központjának vezetője Kecsmárikné Katona Gizella, aki a fogyatékos személyek ellátására szakosodott szociálismunkás és mentálhigiénés szakember.

A debreceni elemi rehabilitációs szolgáltató csoport vezetője Magyar Judit pszichológus.

A csoport tagjai:

Balogh Gabriella szociálpedagógus,

Baranyai György szociálismunkás,

Bunya Nikoletta könyvtár és számítástechnika szakos tanár,

Kupor István mérnök, számítástechnikai szakember, a Braille írás és biztonságtechnika oktatója,

Huszt Lászlóné gyógypedagógus, tiflopedagógus,

Szabados Éva pedagógus, mozgástréner.

A nyíregyházi elemi rehabilitációs szolgáltató csoport vezetője Harasztosi Éva pszichológus.

A csoport tagjai:

Csáki Anett szociálpedagógus, francia szakos tanár,

Listván Andrea gyógypedagógus, tiflopedagógus,

Petrus József informatikus, számítástechnikai oktató,

Szabóné Pethő Gyöngyi gyógytestnevelő.

Az Elemi Rehabilitációs Központ számítógépes adminisztrációs feladatait, az ügyiratkezelést Nagy Enikő adminisztratív és pályázati menedzser végzi.

Hajdúdorog, 2007. március 21.

Dr. Szabó Miklós

Az alapítvány elnöke